

O'QUVCHILARNING TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARINING O'RNI

Boymirzayeva Shahnoza Olimjon qizi

boymirzayevashahnoza98@gmail.com

Qo'qon universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada innovatsion pedagogik texnologiyalar yordamida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning ahamiyati va samarali usullari tahlil qilinadi. Tanqidiy fikrlash — bu o'quvchilarga ma'lumotlarni tahlil qilish, baholash va mustaqil qarorlar qabul qilish imkonini beruvchi muhim ko'nikma hisoblanadi. Innovatsion texnologiyalar, xususan, interaktiv metodlar, raqamli vositalar va loyiha asosida o'qitish tanqidiy fikrlashni shakllantirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Maqola ta'lim jarayonida ushbu texnologiyalarni qo'llash tajribasi, muammolari va takliflarini o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: innovatsion pedagogik texnologiyalar, tanqidiy fikrlash, o'quvchilarning fikrlash ko'nikmalari, interaktiv o'qitish metodlari, raqamli ta'lim vositalari, loyiha asosida o'qitish, ta'lim sifatini oshirish

Bugungi zamonaviy jamiyatda tanqidiy fikrlash — shaxsning eng muhim ko'nikmalaridan biri sifatida qaralmoqda. Axborot texnologiyalari tez sur'atlar bilan rivojlanib borayotgan bir davrda, o'quvchilarga faqatgina bilim berish emas, balki ularga mustaqil fikrlash, tahlil qilish, muammolarni hal etish va qaror qabul qilish qobiliyatlarini shakllantirish ta'lim jarayonining ustuvor vazifalaridan biridir.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar aynan shu maqsadlarni amalga oshirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Ular o'quvchilarning faolligini oshirish, ta'lim jarayonini interaktiv va qiziqarli qilish, shuningdek, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga imkon beradi. Ushbu texnologiyalar

yordamida o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etish, har qanday ma'lumotga tanqidiy yondashish va muhokama qilish ko'nikmalarini egallaydilar.

Shu bois, innovatsion pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy qilish va ularning tanqidiy fikrlashni shakllantirishdagi o'rni haqida chuqur o'rganish zarur. Mazkur maqolada ushbu jarayonning mohiyati, innovatsion metodlarning o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli va tatbiq etishdagi muammolar ko'rib chiqiladi.

Tanqidiy fikrlash tushunchasi va uning ta'limdagi o'rni

Tanqidiy fikrlash — bu o'quvchining o'z fikrini asoslash, ma'lumotlarni tahlil qilish, haqiqat va yolg'onni ajratish, muammolarni aniqlash va samarali yechimlar topish qobiliyatidir. Bu ko'nikma shaxsning nafaqat ta'lim jarayonida, balki hayotning barcha jabhalarida muvaffaqiyatga erishishi uchun zarur.

Ta'lim jarayonida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish o'quvchilarni passiv bilim olishdan faol bilim yaratishga yo'naltiradi. Bu o'quvchilarning mustaqil fikrlashga, mantiqiy tahlil qilishga va ijodiy yondashishga qodir bo'lishlarini ta'minlaydi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar va ularning ta'limdagi roli

Innovatsion pedagogik texnologiyalar — ta'lim jarayonini zamonaviy va samarali qilishga qaratilgan yangi yondashuvlar, usullar va vositalardir. Ular an'anaviy o'qitish usullarini yangilab, o'quvchilarning bilim olishdagi faol ishtirokini ta'minlaydi.

Bu texnologiyalar ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun quyidagi asosiy vositalarni taqdim etadi:

Interaktiv metodlar: Muammoli o'qitish, guruh ishlari, rolli o'yinlar, munozaralar, debatlar — bular o'quvchilarga o'z fikrlarini ifoda etish, bahslashish va fikr almashish imkonini beradi.

Loyiha asosida ta'lim: O'quvchilar mustaqil yoki guruhda loyiha yaratish orqali nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llashni o'rganadilar, muammolarni hal qilishda tanqidiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi.

Raqamli va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari: Interaktiv taqdimotlar, onlayn platformalar, elektron testlar va video resurslar ta'lim jarayonini jonlantiradi, o'quvchilarning mustaqil o'rganishlarini rag'batlantiradi.

Gamifikatsiya: O'yin usullarini ta'lim jarayoniga kiritish orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularni tanqidiy fikrlashga jalb qilish mumkin.

Innovatsion texnologiyalar yordamida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish usullari

3.1 Muammoli o'qitish (problematik ta'lim)

Muammoli o'qitish o'quvchilarga murakkab masalalarni o'rganishga va ularni hal qilishga yo'naltirilgan. Ushbu usul o'quvchilarda tahlil qilish, taqqoslash va qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Innovatsion texnologiyalar yordamida muammoli vaziyatlarni simulyatsiya qilish, interaktiv muhokamalar tashkil etish mumkin.

3.2 Loyiha asosida ta'lim

Loyiha asosida ta'lim o'quvchilarga o'z qiziqishlari va bilimlari doirasida mustaqil yoki guruhda ishlash imkonini beradi. Bu jarayonda o'quvchilar tanqidiy fikrlashni qo'llab, nazariy bilimlarni amaliyotda sinab ko'rishadi. Innovatsion texnologiyalar loyiha yaratishda zarur bo'lgan axborotlarni topish, tahlil qilish va taqdim etishda yordam beradi.

3.3 Debatlar va munozaralar

Interaktiv metodlarning samarali shakli bo'lgan debatlar o'quvchilarda argumentatsiya qilish, qarshi fikrlarni tinglash va o'z nuqtai nazarini asoslash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Onlayn platformalar yordamida ham masofadan turib munozaralar tashkil etish mumkin.

3.4 Raqamli resurslar va interaktiv vositalardan foydalanish

Zamonaviy ta'limda onlayn kurslar, video darsliklar, virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun samarali vositalar

hisoblanadi. Masalan, virtual laboratoriyada o'quvchi eksperiment olib borib, natijalarni tahlil qilishi va xulosalar chiqarishi mumkin.

4. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni tatbiq etishdagi muammolar

Texnologik bazaning yetishmasligi: Ba'zi ta'lim muassasalarida internet sifati va zamonaviy qurilmalar yetishmaydi, bu ta'lim jarayonini cheklaydi.

Pedagoglarning malaka darajasi: Innovatsion texnologiyalarni samarali qo'llash uchun o'qituvchilarni malaka oshirish zarur.

O'quvchilarning texnologiyaga bo'lgan qiziqishi va malakasi: Ba'zi o'quvchilar texnologiyadan samarali foydalanishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

Ta'lim dasturlarining mosligi: An'anaviy o'quv rejalarini innovatsion metodlarga moslashtirish zarurati mavjud.

5. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish istiqbollari

Kelajakda sun'iy intellekt, virtual va kengaytirilgan reallik, shuningdek, katta ma'lumotlarni tahlil qilish kabi texnologiyalar ta'lim jarayonini yanada interaktiv va individualizatsiyalashgan qiladi. Bu o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini yanada samarali rivojlantirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, innovatsion pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida ta'lim interaktiv, faol va individual xususiyatlarga ega bo'lib, o'quvchilarni mustaqil tahlil qilish, qaror qabul qilish va ijodiy yondashuvga o'rgatadi.

Muammoli o'qitish, loyiha asosida ta'lim, munozaralar va raqamli resurslar tanqidiy fikrlashni shakllantirishda samarali usullar sifatida namoyon bo'ladi. Biroq, texnologik infratuzilmaning yetishmasligi, pedagoglarning malakasining pastligi va ta'lim dasturlarining an'anaviyligi kabi muammolar ularning keng joriy etilishiga to'siq bo'lmoqda.

Kelajakda innovatsion texnologiyalarni yanada samarali tatbiq etish uchun ta'lim sohasida tizimli yondashuv, zamonaviy infratuzilma, pedagoglarning malakasini oshirish va o'quv dasturlarini takomillashtirish zarur. Shunday qilib, innovatsion pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sifatli, raqobatbardosh va samarali ta'lim tizimini yaratishda asosiy omil bo'ladi.

Quyidagilarni taklif qilib keltirishimiz mumkin:

1. Zamonaviy texnologik infratuzilmani mustahkamlash: Ta'lim muassasalarida yuqori sifatli internet va zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalarini joriy etish innovatsion pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash uchun zarur.

2. Pedagoglarning malakasini oshirish: O'qituvchilar uchun innovatsion texnologiyalar va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikalari bo'yicha muntazam treninglar, seminarlar va kurslar tashkil etilishi lozim.

3. Ta'lim dasturlarini yangilash: O'quv rejalarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan maxsus modullarni kiritish zarur.

4. Interaktiv va loyiha asosidagi o'qitishni rag'batlantirish: O'quvchilarni muammoli vaziyatlarda fikrlashga va mustaqil qarorlar qabul qilishga o'rgatish uchun loyiha asosida ta'lim va debatlarini kengaytirish kerak.

5. Raqamli resurslar va elektron ta'lim vositalarini ishlab chiqish va tarqatish: Innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash uchun o'quvchilarga mos interaktiv darsliklar, video materiallar va onlayn platformalar yaratish muhim.

6. O'quvchilarning texnologiyaga bo'lgan qiziqishini oshirish: Gamifikatsiya va boshqa interaktiv usullar orqali o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi faolligini va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish lozim.

7. Ta'lim jarayonini doimiy monitoring qilish: Innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish samaradorligini baholash va ularni takomillashtirish uchun tizimli monitoring tizimini yaratish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullaeva, N. (2020). Ta'limda baholash tizimini takomillashtirish: nazariy va amaliy jihatlar. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
2. Islomova, M. (2019). Innovatsion pedagogik texnologiyalar va ularning ta'limdagi roli. Toshkent: Fan va ta'lim.
3. Karimov, S. (2021). Baholashning zamonaviy usullari va ularni o'qitishda qo'llash. *Pedagogika va psixologiya jurnali*, 4(12), 45-53.
4. Boymirzayev, F. (2024). Oliy ta'lim muassasalarida matematikani kasbiy yo'naltirilganlik asosida o'qitishning afzalliklari. *Nordic_Press*, 5(0005).
5. Боймирзаев, Ф. Р. (2024). Решение интегральных уравнений абеля с помощью дробных операторов. *Экономика и социум*, (5-1 (120)), 1145-1150.
6. Rahmatjon o'g'li, B. F. (2025). Oliy ta'lim muassasalarida matematikaning kasbiy yo'naltirilganlik asosida o'qitish metodikasi va uning texnika ixtisosliklarida qo'llanilishi. *Международный журнал научных исследований*, 10(1), 479-486.
7. Боймирзаев, Ф. Р. (2024). Oliy ta'lim muassasalarida matematikani kasbiy yo'naltirilganlik asosida o'qitish metodikasi. *Экономика и социум*, (11-1 (126)), 92-97.
8. Boymirzayeva, S. (2025). TARBIYALANUVCHILARNING INTELLEKTUAL QOBILIYATLARINI ANIQLASH VA ULARNI MAQSADLI RIVOJLANTIRISH USULLARIGA QARATILGAN O'YIN TEXNOLOGIYALARI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 14, 136-139.
9. Abdurashidov, A., & Turdaliyeva, N. (2023). DEVELOPMENT OF MANUAL WORK IN PRE-SCHOOL EDUCATION. *Science and innovation*, 2(B2), 282-286.
10. qizi Turdaliyeva, N. A. (2024). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR IJODIY QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI. *GOLDEN BRAIN*, 2(7), 48-52.

11. Soliyev Ilhomjon Sobirjonovich, & Boymirzayeva Shakhnoza Olimjon kizi. (2023). Systemic Organization of Professional Competence, Creativity and Innovative Activity of A Future Kindergartener. Journal of Pedagogical Inventions and Practices, 19, 108–112. Retrieved from <https://zienjournals.com/index.php/jpip/article/view/3709>

12. Soliyev, I., & Boymirzayeva, S. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA INNOVATSION YONDASHUVNING USLUBIY ASOSLARI VA PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI. Наука и инновация, 1(6), 128-129.

13. qizi Boymirzayeva, S. O. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA BO 'LAJAK TARBIYACHINING KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISH. GOLDEN BRAIN, 2(7), 41-47.

14. Shahnoza, B. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA INNOVATSION YONDASHUVNING USLUBIY ASOSLARI VA PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI. University Research Base, 164-167.

15. Tursunova E. G., Boymirzayev F. R. PARALLEL TIP O 'ZGARISH CHIZIG 'IGA EGA ARALASH TENGLAMA UCHUN INTEGRAL ULASH SHARTLI CHEGARAVIY MASALA //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2023. – T. 2. – №. 15. – C. 237-243.

16. Boymirzayev F. R. PARALLEL TIP O 'ZGARISH CHIZIG 'IGA EGA PARABOLIK-GIPERBOLIK TIPDAGI TENGLAMA UCHUN INTEGRAL ULASH SHARTLI CHEGARAVIY MASALA //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2023. – T. 2. – №. 19. – C. 715-727.

17. Raxmatjon o'g'li B. F. ARALASH TENGLAMA UCHUN INTEGRAL ULASH SHARTLI CHEGARAVIY MASALA //ISSN 2181-4120 VOLUME 1, ISSUE 32 NOVEMBER 2023. – 2023. – C. 123.

18. Raxmatjon o'g'li B. F. O 'ZGARISH CHIZIG 'IGA EGA PARABOLIK-GIPERBOLIK TIPDAGI TENGLAMA UCHUN INTEGRAL ULASH SHARTLI CHEGARAVIY MASALA //IQRO INDEXING. – 2024. – T. 8. – №. 1.

19. Raxmatjon o'g'li B. F. KASR TARTIBLI OPERATORLAR BOSHLANG 'ICH TUSHUNCHALAR VA ABEL INTEGRAL TENGLAMASI YECHIMLARI: Farg 'ona Davlat Universiteti "Matematika" kafedrası, PhD, dotsent, Xonqulov Ulug 'bek Xursanalievich taqrizi ostida //IQRO INDEXING. – 2024. – T. 9. – №. 1. – C. 289-295.

20. Боймирзаев Ф. Р. РЕШЕНИЕ ИНТЕГРАЛЬНЫХ УРАВНЕНИЙ АБЕЛЯ С ПОМОЩЬЮ ДРОБНЫХ ОПЕРАТОРОВ //Экономика и социум. – 2024. – №. 5-1 (120). – С. 1145-1150.

21. Boymirzayev F. OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MATEMATIKANI KASBIY YO'NALTIRILGANLIK ASOSIDA O'QITISHNING AFZALLIKLARI //Nordic_Press. – 2024. – T. 5. – №. 0005.

22. Боймирзаев Ф. Р. OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MATEMATIKANI KASBIY YO'NALTIRILGANLIK ASOSIDA O'QITISH METODIKASI //Экономика и социум. – 2024. – №. 11-1 (126). – С. 92-97.

23. Kizi, B. S. O. (2025). ENSURING THE INTELLECTUAL AND SOCIAL DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN BASED ON PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES. Research Focus, 4(6), 189-193.

24. Qizi, B. S. O. (2025). EXPERIMENTAL STUDY OF THE DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL ABILITIES THROUGH PLAY. Research Focus, 4(6), 182-188.

25. Qizi, B. S. O. (2025). TA'LIMDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR. Research Focus, 4(8), 32-35.